Autor Guste Santini
Subota, 16 Rujan 2000 13:01

Na Plitvicima, sukladno prijašnjim vremenima, održala se rasprava o pitanju daljnjeg razvoja Hrvatske. Preciznije to je nazvano: "Okviri strategije razvitka i stabilnosti hrvatskog gospodarstva" (prijedlozi i dileme). **Ukratko u razdoblju od 2000. godine do 2004. godine brutodomaći proizvod bi se povećao za 15,9%, dok bi se zaposlenost povećala za 6,7%. Da bi se ostvarila predviđena projekcija predlagači smatraju da bi se rashodi središnje države smanjili od 46,9% u 2000. godini na 37,5% u 2004. godini. Prihodi bi se smanjili od 45,4% na 37,5% respektivno. Rezultat bi bio da od 1,5% deficita u 2000. godini u 2004. godini budžet središnje države bude uravnotežen.** Ovo su globalni podaci koji u sebi sumarno iskazuju nužna kretanja polazeći od postojećeg stanja. Za istaknuti je da je Vlada svjesna nužnosti štednje države u prvom redu. Toliko o predloženom Planu Vlade.

Iako struka nije prethodno bila konzultirana što se može tumačiti ograničenošću vremena ali i "osude " struke ex ante za predloženi Plan vrlo brzo su uslijedila slaganja i neslaganja. Pri tome valja reći da slaganja odnosno neslaganja nisu bila jednodušna.

Bez obzira s koje strane dolaziile ocjene važno je uočiti da su bile prilično "romantičarske" i da nisu, što se kaže, "hladne glave" iskazivane. Ovo je i razumljivo. Čudo o kojem se toliko govorilo nije ni postojalo osim u izjavama pojedinih čelnika kao tvrdnja bez argumenata. Suprostavljanje tada takvim mišljenjima bilo je zapravo antihrvatsko određenje prema rezultatima koji su ostvareni usprkos Domovinskog rata. Tu je priča počinjala i tu je priča završavala. U takvom ozračju nije bilo moguće prosuditi i analitički valorizirati što se je odista dogodilo u proteklom razdoblju. **Treba reći da je veliki iskorak u jedinstvenom stavu da je zemlja u krizi. Ne radi se o depresiji već o krizi koja traje duže vrijeme i strukturnog je karaktera. Nova vlast sasvim korektno imenuje središnju vlast kao bitnog generatora postojećeg stanja. To valja istaknuti kao pozitivno određenje nove vlasti. Jasno da to nije dovoljno.**

Iznijetom programu su se vrlo brzo suprostavila različita mišljenja, i to u širokom rasponu od slaganja do odbijanja bilo kakve rasprave na iznesenim temeljima na kojima je vlada i donijela svoj Plan. Domoljublje i zabrinutost nisu tek fraze koje su bile utkane u argumentaciju pojedinih stranaka i stručnjaka. Jasno je da je oporba pokušala predloženi Plan iskoristiti za oštar napad na vladajuću koaliciju ukazujući kako je Plan daleko ispod mogućeg. Recimo odista da je Plan ispod potrebnog, a da li je ispod mogućeg bila bi potrebna preciznija analiza proteklog razdoblja.

Najznačajnije kritike ipak dolaze od profesionalnih makroekonomista. Mnogi od njih osporavaju prihvatljivost pristupa izradi Strategije….. i konzekventno tome zaključuju da je predložena dinamika rasta bruto proizvoda nedovoljna. Što više, neki ekonomisti tvrde da ostvarenje Plana zapravo znači rast nezaposlenosti i gubitak perspektive mladim stručnjacima koji su i onako ovih godina bili nezaposelni. Nude se standardni i manje standardni instrumentarij kako bi se povećala dinamikra rasta bruto proizvoda. Pri tome se ne polazi od analitičke osnove koja bi trebala biti polazište mogućeg. Nisu rijetki prijedlozi i mišljenja da i dvostruke stope rasta od Planom predviđenih ne bi trebale impresionirati.

Postoji i druga strana ekonomista koji smatraju da su i predložene stope rasta bruto proizvoda ambiciozne. Ambicioznost Plana se posebno ističe ako se promatra predložena dinamika rasta uvoza odnosno izvoza. Iako su svjesni da planirane stope rasta nisu dostatne, da rješe nagomilane socijalne i ine probleme, ipak ukazuju da je nerealno očekivati tako skokovit rast bruto proizoda. Posebno se ističe već okošala privredna struktura koja je financijski iscrpljena pri čemu poslovne banke već više od godinuu dana ne povećavaju kreditnu podršku tvrtkama već se okreću državi kao svojem glavnom vjerovniku. Dužničko-vjerovnički odnos očito fiksira postojeće stanje. Ne treba zaboraviti da oživljavanje na strani proizvodnje (ponude) nije moguće trenutno ostvariti što znači da jebitno pitanje time laga. Ovom svakako moramo pridodati vjerojatno rast kapitalnog koeficijenta što dodatno planirana povećanja čini upitnim.

Komparativna analiza, po mojem mišljenju, daje za pravo drugoj skupini ekonomista koja smatra da će biti teško ostvarive stope rasta predviđene Strategijom.
Prva dilema koju valja razjasniti je definiranje što je to "gordijski čvor" u slučaju Hrvatske? Drugo je pitanje koje je odista stanje u Hrvatskoj? Pri tome pitanja kao što su: kolika je inflacija, kolika je realno kamatna stopa, koliko je inozemno a koliko je tuzemno zaduženje nije konačna lista. Posebno je potrebno razmotriti koja se i kakava kretanja očekuju u okruženju i koja je i kakva strategija naših glavnih konkurenata u izvozu. Mnoga pitanja su otvorena a odgovora je tako malo.

Ovom svakako valja pridodati analizu privredne strukture na početku devedesetih godina i na početku novog milenija. Imamo li u vidu ubrzavanja tehničko-tehnoloških izmjena valja ocjeniti da li Hrvatska danas više zaostaje nego na početku devedesetih godina. Osobno smatram da je naše zaostajanje u proteklilh deset godina ozbiljno uznapredovalo. Usporedba sa susjednom Slovenijom bila bi vrlo indikativna.

Posebno valja usporediti najveće organizacije, koje su nosioci razvoja, devedesetih i danas u Hrvatskoj. U čemu se izmjenila struktura i u kojoj je mjeri današnja privredna struktura izvozno potentnija nego što je to bila na početku devedesetih godina kada je, ne treba zaboraviti, imala jugoslavensko tržište, s jedne strane, i , tržište SEV-a, s druge strane.

Kratki napis ne može imati ambicija definitivnog odgovora na postavljeno pitanje. Međutim, istaknuvši dileme i dodatna ograničenja ovaj napis, vjerujemo, otvara dodatnim pitanjima i argumentacijom iznalaženje preciznijeg rješenja. **Nitko sam ne može dati rješenje, ali suprostavljajući argumente možemo se približiti mogućem. Tako analitički argumentirani Plan valja jasno prezentirati građanima Hrvatske kako ne bi živili u iluzijama o kratkoročnima promjenama na bolje.** I dalje ostaje:

"URADIŠE SVEGA BIŠE UŠTEDIŠE JOŠ I VIŠE"